

Maitsvate viljadega mooruspuu

Mooruspuu lehed on siidusside põhitoid. Eestis on mooruspuud püütud kasvatada juba üle saja aasta – küll mitte ussisöödaks, vaid maitsvate marjade tõttu.

Üks vanemaid ja tuntumaid mooruspuid – valge mooruspuu (*Morus alba*) – kasvab Tartus Aia ja Kastani tänava nurgal endises saksa käsitööseltsi aias. Praegu on selle koha peale ehitatud moodne kortermaja, kuid mooruspuu on tänava veeres kenasti alles ja sirutab latvu kolmanda korruse akendeni.

Üle aia kiigates näeme, et puu elu pole olnud lihtne: kuivanud oksad ja tüve harunemine näitavad, et pakasetalvedel on ta tugevasti kannatanud, korra vast isegi lumepiirini tagasi külmunud. Vilju – valgeid piklikke vaarikaid meenutavaid mahlaseid koguvilju olen sellel puul näinud ainult paaril aastal.

Koos siidiga Hiinast

Mooruspuu perekonnas on üle kümne liigi, tuntuim neist ongi valge mooruspuu. Puu arvatakse pärinevat Põhja- või Ida-Hiinast, aja jooksul on ta inimese abiga levinud kaugele läände ja itta. Praegu kasvatatakse valget mooruspuud Kesk- ja Edela-Aasias, Balkanil ning mujal soojema kliimaga maades.

Aja jooksul on aretatud mitusada valge mooruspuu vormi ja sorti, seda nii marjade kui ka eri omadustega lehtede saamiseks. USAs on häid suurte maitsvate viljadega sorte saadud valge ja punase mooruspuu (*M. rubra*) ristamisel. On olemas ka valge mooruspuu püramiid-, kerajas ja leinavorm.

Külmakindlamaks peetakse valge mooruspuu madalakasvulist mustade viljadega teisendit var. *tatarica*, kutsutakse seda ka tatari mooruspuuks.

Mitut värvi viljad

Valge mooruspuu sortide viljad võivad olla ka punased või punakasmustad. Viljade värvist ei ole valge ja musta mooruspuu eristamisel suuremat abi,

Meie vanim mooruspuu Tartus.

Valge mooruspuu noored viljad on lehtede vahel peidus.

Valgel mooruspuul on maitsvad viljad.

tuleb vaadata ka teisi tunnuseid. Näiteks seda, kas noored võrsed on karvased või paljad. Ainuke lohutus on see, et must mooruspuu (*M. nigra*) on valgest hulga külmaõrnem ja kasvab enam-vähem rahuldavalt alles Lõuna-Kuramaal ning Leedus.

Üks erand meil muidugi on, Kuresaare must mooruspuu, mis on arvata- vasti toodud Taškendist. Külma kardavad ka jaapani mooruspuu (*M. australis*) ning Põhja-Ameerikast pärit punane mooruspuu.

Noor puu tahab katmist

Meil on viimastel aastatel müüdnud peamiselt Hollandist toodud valge mooruspuu istikuid. Aga ka oma paljundatud noored puud vajavad esialgu talvekate. Kõige paremaks peetakse tugeva pakkepaberi mähkimist tüve ja okste alumise osa ümber. Kui puukese latv juhtubki külmuma, taastub see kevadel kiiresti. Naljaga pooleks

võib öelda, et kui mähkima peab juba oma nina kõrguselt, siis pole enam mähkida vaja.

Päris selge ei ole seegi, kas, kuidas ja millal mooruspuu võra peaks kujundama. Liigseid ning kahjustunud oki soovitatatakse välja lõigata nii kevadtalviste sulailmadega kui ka pärast lehtimist, mitte aga kevadise mahlajooksu ajal. Selle algus ning kestus tundub aga eri puudel olevat erinev.

Naabrite mooruspuud

Ilus mooruspuusalu kasvab Lätis Lēdurga dendropargis. Samast saab osta ka kohapealsest paljundusmaterjalist avamaal kasvatatud istikuid. Hinnad on meie omadega võrreldes madalamad. Teine koht, kus lisaks muule huvitavale saab näha ka mitut mooruspuuliiki, on Ilmārs Graudiņši era-botaanikaaed Grobiņa linnakeses Liepāja lähedal.